

मार्गानुगामी

राष्ट्रिय दैनिक

MARGANUGAMI NATIONAL DAILY

कुनै पनि विचार, समाचार र विज्ञापन प्रकाशन गर्नु परेमा हामीलाई सम्झनुहोस्। हामी तपाईंलाई उचित स्थान दिनेछौं। साथै राष्ट्रिय तथा स्थानीय पत्रपत्रिकामा कुनै पनि विज्ञापन प्रकाशन गर्न चाहनुहुन्छ भने सम्पर्क गर्नुहोला।

मार्गानुगामी राष्ट्रिय दैनिकको कार्यालय
गोलबजार नगरपालिका-६, सिरहा
फोन नं.: ०३३-५४०३५६
मो. नं. ९८५२८३२६३४, ९८५०५३५५००
इमेल : mgnd2070@gmail.com

वर्ष: १३, अंक: ३२ पृष्ठ: ४

२०८३ जेठ ०८ शुक्रबार (Friday 22 May 2026)

मूल्य रु. ५।-

इमेल : mgnd2070@gmail.com

जनता मावि शिशुवारीले पायो सुविधा सम्पन्न भवन मधेशको आर्थिक वृद्धि एक दशमलव ३१ प्रतिशतमा सीमित हुने

सिरहा, ७ जेठ। सप्तरीको सुरुङ्गा नगरपालिका-१ शिशुवारी स्थित जनता माध्यमिक विद्यालयले सुविधासम्पन्न विद्यालय भवन पाएको छ। नेपाल-भारत विकास सहकार्यअन्तर्गत उच्च प्रभाव सामुदायिक विकास परियोजना (एचआइसिडिपी) कार्यक्रममार्फत निर्माण गरिएको तीनतले विद्यालय भवनको बुधबार एक समारोहबीच उद्घाटन गरिएको छ।

भारतीय महावाणिज्य दूतावास वीरगन्जका महावाणिज्यदूत देवीसहाय मीना र सुरुङ्गा नगरपालिका प्रमुख गीता चौधरीले संयुक्त रूपमा

नवनिर्मित भवनको उद्घाटन गर्नुभयो। जिल्लाको उत्तर-पश्चिमी सीमान्त गाउँमा कुल रु दुई करोड ८४ लाख ३२ हजार ३०१ लागतमा निर्माण सम्पन्न भएको उक्त १२ कोठे भवनका लागि भारत सरकारले रु दुई करोड २७ लाख ४५ हजार ८४१ अनुदान सहयोग उपलब्ध गराएको छ भने बाँकी रु ५६ लाख ८६ हजार ४६० सुरुङ्गा नगरपालिकाले व्यहोरेको हो।

उद्घाटन समारोहमा महावाणिज्यदूत मीनाले भवन निर्माण र हाल कार्यान्वयनमा रहेको परियोजना भारत-नेपालबीचको

सुदृढ र जीवन्त विकास साभेदारीको उदाहरण भएको बताउनुभयो। उहाँले मधेश प्रदेशमा भारत सरकारको सहयोगमा शिक्षा, स्वास्थ्य, सडक, पुल, सिँचाई तथा विद्युतीकरणलगायत क्षेत्रमा भइरहेका विकास निर्माणबारे जानकारी गराउनुभएको थियो।

महावाणिज्यदूत मीनाले भन्नुभयो, "भारत सरकारले हालसम्म मधेश प्रदेशमा मात्रै ८७ वटा परियोजना

स्वीकृत गरेको छ, जसमध्ये ६२ वटा सम्पन्न भइसकेका छन् भने २५ वटा निर्माणाधीन छन्। यी ८७ परियोजनामध्ये ५४ वटा शिक्षा क्षेत्रसँग मात्र सम्बन्धित छन्, जसले शिक्षाप्रतिको हाम्रो प्रतिबद्धता देखाउँछ।" सप्तरी जिल्लामा मात्रै नौ वटा परियोजना सञ्चालनमा रहेका र सात वटा सम्पन्न भइसकेका उहाँले जानकारी दिनुभयो। यस्तै, भारत सरकारले मधेश प्रदेशमा २३२ वटा एम्बुलेन्स तथा ४० वटा विद्यालय बस उपलब्ध गराएको उल्लेख गर्दै सप्तरी जिल्लामा मात्रै २६ वटा एम्बुलेन्स र ४० वटा विद्यालय बस प्रदान गरिएको त्यस अवसरमा जानकारी दिनुभयो।

महावाणिज्यदूत मीनाले 'छिमेकी पहिले' नीतिअन्तर्गत नेपालसँगको सहकार्य आगामी दिनमा पनि निरन्तर रहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो। कार्यक्रममा नगरप्रमुख चौधरीले विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा भारत सरकारले पुऱ्याएको सहयोगप्रति आभार व्यक्त गर्नुभयो।

-बाँकी अन्तिम पेजमा

जनकपुर, ७ जेठ। मधेश कृषि क्षेत्रमा नकारात्मक प्रभाव पारेका कारणले धान, मत्स्य तथा वन क्षेत्रले दिने योगदान तुनात्मक रूपमा कम भएका कारणले चालु आर्थिक वर्षमा आर्थिक वृद्धि दर कमजोर रहने जनाइएको छ। राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय धनुषाले बुधबार सार्वजनिक गरिएको प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन अनुमानसम्बन्धी समष्टिगत आर्थिक सूचकमा त्यस्तो जनाइएको हो।

यस पटक पर्याप्त मात्रामा पानी नपरेका कारणले धान तथा मत्स्य

उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव पारेकाले विगत तीन वर्षयताकै सबैभन्दा कम आर्थिक वृद्धिदर हासिल हुने तथ्याङ्क अधिकृत नरबहादुर कुँवरले जानकारी दिनुभयो। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा भने मधेशमा तीन दशमलव १८ प्रतिशत र आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा दुई दशमलव ७२ प्रतिशत आर्थिक वृद्धि रहेको थियो। लगातार दुई वर्षयता मधेशको कृषि उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव पारेका कारणले आर्थिक वृद्धि दर खस्कँदै गएको कार्यालयले जनाएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा राष्ट्रिय वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा मधेश प्रदेशको योगदान १३ दशमलव एक प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। तथ्याङ्क सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा प्रदेशका नीति तथा योजना आयोगका सदस्य राजकिशोर सिंहले मधेश प्रदेशमा कृषिको योगदान घट्दा यो समस्या आएको बताउनुभयो। आगामी बजेटमा कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार र सामाजिक विकासलाई प्राथमिकतामा राख्ने बताउनुभयो।

रात होस् वा दिन, नियम पालना, सुरक्षित यात्रा

हाम्रो कामना

मादक पदार्थ सेवन गरी गाडी नकुदाऔं,
आफ्नो र अरुको ज्यान बचाऔं।

आमसंचार प्राधिकरण
मधेश प्रदेश, जनकपुरधाम

सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण गरौं

- सडक, पार्क, विद्यालय, अस्पताल जस्ता संरचनामा तोडफोड नगरौं,
- सार्वजनिक स्थलमा सरसफाइ गरौं र फोहोर नगरौं,
- विद्युत, पानी तथा अन्य स्रोतको बचत गरौं,
- सरकारी सामग्रीको दुरुपयोग र हिनामिना हुन नदिऔं,
- ऐतिहासिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गरौं,
- अनधिकृत अतिक्रमण र क्षतिबाट सार्वजनिक सम्पतिलाई जोगाऔं,
- सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण गर्नु सबैको दायित्व हो।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

-बाँकी दुई पेजमा

BAJAJ
NEW YEAR को

QR

अब QR गरि
CASH तिर्ने हैन, CASH जित्ने!

WIN UPTO
RS. ONE LAKH

ONE SMARTWATCH
EVERYDAY*

GUPTA BROTHER'S AUTO TRADE
Mirchaiya, 033-550744 | 9801552812

सम्पादकीय

प्रेस काउन्सिलको गरिमा फर्काउ

नेपाल सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थाको अध्यक्ष र गोरखापत्र संस्थानको महाप्रबन्धकसँगै प्रेस काउन्सिलको अध्यक्ष पदपूर्ति पनि खुला प्रतिस्पर्धाबाट गर्न सूचना प्रकाशित गरेको छ। यसले सरकारको दृष्टिकोणमा प्रेस काउन्सिलको विशिष्ट संस्थागत प्रकृतिप्रति पर्याप्त संवेदनशीलता नदेखिएको आभास हुन्छ। सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक बेथितिको चित्रण गर्ने एउटा प्रचलित भनाइ छ 'अन्धेर नगरी चौपट राजा। टका सेर भाजी टका सेर खाजा।' अहिलेको शासनमा पनि यही प्रवृत्ति बढ्दै गएको देखिन्छ। नेपाल प्रेस काउन्सिलको अध्यक्ष नियुक्तिका लागि प्रतिस्पर्धा गर्न दर्खास्त आह्वान गर्दा सरकार यही भनाइ चरितार्थ त गर्दै छैन भन्ने सन्देह उत्पन्न हुनुपरेको छ।

राज्यका संस्थाहरूको महत्त्वको हेक्का नराखी पारदर्शिताका नाममा गरिने अतिसामान्यीकरण यथार्थमा 'टका सेर भाजी टका सेर खाजा' प्रवृत्तिको उदाहरण हो। प्रेस काउन्सिल सरकार मातहतको सामान्य अंग होइन। लोकतान्त्रिक मुलुकमा प्रेस काउन्सिल स्वनिियामक स्वायत्त निकाय हुन्छ। यसैले प्रेस काउन्सिलको अध्यक्ष नियुक्ति गर्दा पनि सार्वजनिक सूचना गरेर छान्ने विधि अपनाइनु विडम्बना हो।

विगतका सरकारहरूले प्रेस काउन्सिलको संस्थागत अवज्ञा गरेकै कारण सञ्चार माध्यमको नियमन जटिल र कठिन भएको हो। प्रेस काउन्सिलमा सञ्चारकर्मीहरूले सम्मान गर्ने व्यक्तित्व अध्यक्ष हुनुपर्छ। पत्रकारहरू एक प्रकारको अदबमा रहने र संरक्षकका रूपमा भर पर्नसक्ने व्यक्तित्वको खोजी सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेर हुन सक्दैन।

अध्यक्षको नियुक्ति प्रक्रिया र व्यक्तित्वले प्रेस काउन्सिलको गरिमा पनि तलमाथि हुन्छ। पछिल्ला दिनमा नेपालमा प्रेस काउन्सिलको साख गिरेसँगै सञ्चार माध्यमको विश्वसनीयता पनि घटेको देखिएको छ। त्यतिमात्र होइन सञ्चारकर्मीहरूले असुरक्षाको पनि अनुभव गरेका छन्। सरकारी पदाधिकारीदेखि अपराधीहरूबाट समेत आक्रमणका धम्कीहरू बढी सुनिन थालेको छ। प्रेस काउन्सिल सक्षम, स्वायत्त र अधिकार सम्पन्न भयो भने समाज र सरकारसँग सञ्चार कर्मीको प्रत्यक्ष द्वन्द्व पनि कम हुन्छ। पत्रकारले पनि एउटै नियामक निकायको संहिता र नियम पालन गरे पुग्छ। सरकारलाई पनि सञ्चार माध्यमसँगका गुनासा सम्बोधन गर्न सजिलो हुन्छ।

पञ्चायत कालमा सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशमध्येबाट प्रेस काउन्सिलका अध्यक्ष तोकिने प्रचलन थियो। भारतलगायत कतिपय लोकतान्त्रिक मुलुकहरूमा अहिले पनि उच्च न्यायिक व्यक्तित्व नै प्रेस काउन्सिलको अध्यक्ष हुने व्यवस्था छ। काउन्सिल अर्धन्यायिक प्रकृतिको निकाय हुनाले पनि उच्च न्यायिक व्यक्तित्व अध्यक्ष हुनु नेपालमा पनि उपयुक्त देखिन्छ।

प्रचलित कानूनमा बहालवाला न्यायाधीश नियुक्त गर्न जटिल भए विवादरहित पूर्वन्यायाधीश वा सोसरहका न्यायिक व्यक्तिलाई अध्यक्ष नियुक्त गर्ने व्यवस्था गरिएमा संस्थाको गरिमा फर्काउने दिशामा महत्त्वपूर्ण उपलब्धि हुनेछ। कम्तीमा अहिले नियुक्ति प्रक्रियामात्रै भए पनि अतिसामान्यीकरण नदेखियोस्। प्रेस काउन्सिलजस्तो स्वायत्त अर्धन्यायिक निकायको अध्यक्ष चयन संवैधानिक परिषदसहको उच्चस्तरीय स्वतन्त्र समितिमाफत गरिनु संस्थागत गरिसँगै बढी सुसंगत देखिन्छ। अहिलेको कुनै कानूनले बाधा पर्छ भने त्यसलाई फेरेर पनि छनोट विधिलाई सम्मानपूर्ण बनाउन सके छान्ने व्यक्ति पनि गरिमायुक्त हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ।

त्यसैले प्रेस काउन्सिल अध्यक्षको नियुक्ति सरकारले हैन संवैधानिक परिषदजस्तै उच्च स्तरीय स्वतन्त्र समितिले गर्नु उपयुक्त हुनेछ। अध्यक्षको योग्यता सर्वोच्च अदालतको न्यायाधीश सरहको हुनुपर्छ। पूर्वन्यायाधीश वा सो सरहको योग्यता भएको व्यक्ति भए पनि हुन्छ। यस्तो उच्च पदमा सूचना प्रकाशित गरेर निवेदन माग गर्ने शैलीले संस्थाको गरिमा बढाउँदैन।

चितवनमा मह...

किसानले यस पटक बढीमा दई किसानले यस पटक बढीमा दई पटक मह काटेको उहाँले बताउनुभयो। यसै चिउरीमा पाँच पटकसम्म मह काटिन्थ्यो भने यस पटक तीन पटक मात्र काटेका छन्। अहिले घरको सड्ख्या बढे पनि उत्पादनमा कमी आएको उहाँले जानकारी दिनुभयो।

गत वर्षमा मौरीपालक किसानमध्ये ७० प्रतिशतले छ

पटकसम्म मह काट्ने गरेको भए पनि बेमौसमी वर्षातका कारण अहिले ३० प्रतिशत किसानले मात्र छ पटक मह निकालेका छन्। जिल्लामा ४५० जना व्यावसायिक मौरीपालक किसान रहेका छन्। जिल्लामा विशेष गरी चिउरी र तोरीको मह ८० प्रतिशत उत्पादन हुँदै आएको छ। बीस प्रतिशत मह रुदिलो, फापर, पड्के, लिचीलगायतबाट उत्पादन हुने गरेको उहाँले जानकारी दिनुभयो।

हन्टा भाइरस सङ्क्रमण र विपद्को जोखिम

डा प्रकाश बुढाथोकी

नेदरल्याण्डअर्थात् डच कम्पनीको एमभी होन्डियस नामक जहाज जुन अप्रिल १ मा अर्जेन्टिनाबाट बेलायत, अमेरिका, स्पेनलगायतका २८ विभिन्न देशका १५० भन्दा बढी यात्रु यात्रा गरिरहेका थिए। उक्त ऋजुशिपमा हन्टा भाइरसको एन्डिस स्टेन फैलिपछि दुई डच नागरिकसहित तीन जनाको मृत्यु, पाँच जना प्रयोगशाला प्रमाणित सङ्क्रमित र जहाजमै भएका करिब १५० जतिको सुरक्षित अवतरणको चर्चा फैलियो। जहाजबाट बीचमा भरेका विश्वका विभिन्न कुनामा पुगिसकेका यात्रुको र उनीहरूको सम्पर्कमा आएकालाई कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ खोजी कार्य आज पनि जारी छ। यात्रुलाई स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्कमा आउन र क्वारेन्टिनमा बस्न विभिन्न सरकारले आह्वान गरिसकेका छन्। विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले समेत जोखिमलाई कम तर सचेतनालाई गम्भीर रूपमा स्टेज चारमा लिदै अन्तरराष्ट्रिय स्वास्थ्य नियमावलीअन्तर्गत निगरानी र नियन्त्रण प्रक्रिया सक्रिय बनाएको छ।

विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले आधिकारिकरूपमा बेलायत, अमेरिका, क्यानडा, जर्मनी, नेदरल्याण्ड, स्विट्जरल्याण्ड, सिङ्गापुर र टर्कीलगायत १२ देशलाई सर्तक गराएको छ। जहाजमा अप्रिल ६ देखि लक्षण देखिन थालेको र अप्रिल ११ मा पहिलोपटक एक जनाको मृत्यु भएको थियो। सुरुमा सामान्य श्वासप्रश्वाससम्बन्धी रोग ठानिएको ती व्यक्तिको मृत्युपछि सङ्क्रमित भएको पुष्टि भएको थियो। जहाज सञ्चालक कम्पनी ओसनवाइड एक्सपिडिसनका अनुसार गत अप्रिल २४ मा सेन्ट हेलेनामा ३० जना यात्रु ओर्लिएका थिए, जसमा डच दम्पती थिए। ती दम्पतीमध्ये श्रीमानको जहाजमै मृत्यु भएको थियो भने पछि श्रीमतीको पनि मृत्यु भयो। जहाजबाट ओर्लिएपछि जोहोनेसवर्गमा एक सङ्क्रमितको मृत्यु, स्विट्जरल्याण्डमा अर्को पुष्टि भएपछि मात्र हन्टा भाइरस भएको पुष्टि भएको हो। जहाजमा नभएको एक महिलामा समेत शङ्कास्पद लक्षणहरू देखिएको छ र उनको परीक्षण गरिएको छ। क्यानडामा समेत ब्रिटिस कोलम्बियामा आइसोलेसनमा रहेका ऋजु यात्रुमा सङ्क्रमण पुष्टि भएको छ र उनीसँग सम्पर्क आएकालाई आईसोलेसनमा राखिएको छ।

अर्को कोभिड त होइन हन्टा भाइरस ?

हन्टा भाइरस बुन्याभिरिडी परिवारअन्तर्गत पर्ने २० भन्दा बढी भाइरसहरूको समूह हो, जसको नामकरण दक्षिण कोरियाको हन्तान नदीको नामबाट गरिएको हो, जहाँ सन् १९७८ मा पहिलो पटक यो भाइरस पहिचान गरिएको थियो। अर्थोहन्टाभाइरस जेनस, हन्टाभिरिडी परिवार तथा बुन्याभाइरसलेस अर्डरअन्तर्गत पर्ने हन्टा भाइरसका

विश्वभर स्थानानुसार २० भन्दा बढी स्पिसिज पहिचान भएका छन्।

सामान्यतया सङ्क्रमित मुसा तथा अन्य रोडेन्टहरूको पिसाब, दिसा वा न्यालबाट निस्किएका सूक्ष्म कण वा तिनीहरूले दूषित बनाएको वातावरणसँगको सम्पर्कमा आउँदा श्वासप्रश्वासमाफत मानिसमा यो भाइरस सर्छ। यसपटक भने मानिसबाट मानिसमा सरेको पाइएकाले यो दुर्लभ तर चिन्ताजनक मानिएको छ। लामो समयसम्म नजिकको सम्पर्क, एउटै बन्द कोठामा बसाई तथा सङ्क्रमित व्यक्तिको शारीरिक तरलसँग सम्पर्क हुँदा जोखिम बढ्छ। धेरैजसो भेरियन्ट मानिसमा सजिलै सर्दैनन्। सनें भेरियन्ट पनि कोभिड-१९ जस्तै तीव्र रूपमा हावाबाट फैलिने प्रकृतिको होइन।

सन् २०२३ मा युरोपियन क्षेत्रमा हन्टा भाइरस सङ्क्रमणबाट एचएफआरएस भएका एक हजार ८८५ केसअर्थात् प्रति एक लाखमा ०.४ केस मात्र रिपोर्ट भएका थिए। पूर्वी एसियाका चीन र कोरियामा हरेक वर्ष हजारौं केस रिपोर्ट हुने गर्छन्। सन् २०२५ भर अमेरिकी महादेशका आठ देशमा २२९ हन्टा भाइरसका केस पुष्टि भएकामा ५९ जनाको मृत्यु भएको रिपोर्ट छ। अमेरिकामा हन्टा भाइरस सङ्क्रमण दुर्लभ मानिन्छ र सन् १९९३ देखि २०२३ सम्म जम्मा ८९० केस पुष्टि भएका छन्। मानिसबाट मानिसमा सङ्क्रमण भएको घटना दक्षिण अमेरिकामा मात्र देखिएको छ, जहाँ २०१८-२०१९ मा भएको प्रकोपमा ३४ जना सङ्क्रमित हुँदा ११ जनाको मृत्यु भएको थियो।

के कस्ता लक्षण हुन्छन् ?

अन्य दीर्घरोग भएका व्यक्ति तथा ज्येष्ठ नागरिक यस सङ्क्रमणका जोखिम समूहमा पर्छन्। उनीहरूमा सजिलै सङ्क्रमण हुने, सङ्क्रमण जटिल अवस्थामा पुग्ने तथा मृत्यु हुने सम्भावना बढी हुन्छ। वातावरणीय तथा इकोलोजिकल कारकहरूले रोडेन्टको सङ्ख्यामा असर पार्ने भएकाले सङ्क्रमणको सङ्ख्या तथा प्रकोपमा समेत प्रभाव पर्छ। हन्टाको एन्डिस भाइरसको दुर्लभ तर प्राथमिक सङ्क्रमण नजिक र लामो समयसम्मको मानिस-मानिस सम्पर्कबाट हुन सक्छ। दोस्रो सङ्क्रमण स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्यकर्मीमा कम मात्रामा देखिन्छ, जुन सङ्क्रमणको सुरुआती अवस्थामा बढी सङ्क्रामक हुँदा हुने सम्भावना रहन्छ। सङ्क्रमण भएपछि लक्षण देखिन सामान्यतया दुईदेखि चार हप्ता लाग्छ। छिटोमा एक हप्ता र ढिलोमा आठ हप्तासम्म लाग्न सक्छ। यसले सङ्क्रमण सार्ने जोखिम अवधि ४२ दिनसम्म हुने भएकाले थप जोखिम बढाएको छ।

यसमा सुरुमा एकदेखि चार हप्तासम्म चिसो लाग्ने, ज्वरो आउने, टाउको तथा शरीर दुख्ने, चक्कर लाग्ने, अत्यधिक थकान महसुस हुने, पेट दुख्ने, वाकवाकी लाग्ने, बान्ता हुने, भाडापखाला तथा मांसपेशी दुख्ने लक्षण देखिन्छन्। पछि

अचानक श्वासप्रश्वासमा समस्या देखिने, रक्तचापमा परिवर्तन हुने तथा सङ्क्रमण बढ्दै जाँदा फोक्सोमा पानी भरिने, रक्तचाप घट्ने र सास फेर्न अत्यन्त गाह्रो हुने गर्छ।

हन्टा भाइरस सङ्क्रमणले निम्त्याउने दुई प्रमुख गम्भीर समस्यामा हन्टा भाइरस पल्मोनरी सिन्ड्रोम (एचपीएस) र हेमोरेजिक फिभर विथ रिनल सिन्ड्रोम (एचएफआरएस) पर्दछन्। पल्मोनरी सिन्ड्रोममा भाइरसले सिधै फोक्सोमा असर गरी सास फेर्न गाह्रो हुने, खोकी लाग्ने, फोक्सोमा तरल पदार्थ जम्ने, रक्तचाप घट्ने, मुटुको धड्कन तीव्र हुने तथा श्वासप्रश्वासमा गम्भीर अवरोध पैदा भई बिरामीको मृत्यु हुन सक्छ। हेमोरेजिक फिभर विथ रिनल सिन्ड्रोममा मुख्यतया मिर्गौलामा असर पर्छ र मिर्गौला फेल हुन सक्छ। भेरियन्टअनुसार लक्षण तथा चिन्ह फरक पर्न सक्छ। हन्टा भाइरसका भेरियन्टमध्ये एन्डिस स्टेन मात्र मानिसबाट मानिसमा सनें भेरियन्ट हो। यो चिली र अर्जेन्टिनामा समय-समयमा फैलिने गरेको छ।

निदानका उपायहरू के हुन सक्छन् ?

शङ्कास्पद अवस्था: सङ्क्रमण फैलिएको स्थानमा बसेको वा भ्रमण गरेको, शङ्कास्पद वा सङ्क्रमित व्यक्तिसँग सम्पर्कमा रहेको तथा एएनडीभी सङ्क्रमणका शङ्कास्पद लक्षण भएका व्यक्ति।

सम्भावित अवस्था: शङ्कास्पद अवस्थाका लक्षण तथा चिन्ह भएका, स्वास्थ्यकर्मीले परीक्षण गरेको, सङ्क्रमित वा सम्भावित केससँग इपिडेमियोलोजिकल सम्बन्ध तथा सम्पर्कमा रहेको तर प्रयोगशाला परीक्षण नभएको व्यक्ति।

पुष्टि भएको अवस्था: आरटी-पिसिआर वा सेरोलोजी परीक्षणबाट एएनडीभी सङ्क्रमण पुष्टि भएको व्यक्ति।

समस्या नदेखिएको अवस्था: शङ्कास्पद वा सम्भावित भए पनि आरटी-पिसिआर वा सेरोलोजी परीक्षणमा एएनडीभी नेगेटिभ आएको व्यक्ति अथवा सम्पर्कमा आएको समयदेखि अधिकतम ओथारो अवधि पार गरिसकेको व्यक्ति।

उपचार कसरी हुनसक्छ ?

हन्टा भाइरस सङ्क्रमणको कुनै विशेष उपचार, औषधि, खोप वा निश्चित एन्टिभाइरल उपचार उपलब्ध छैन। सङ्क्रमितलाई लाक्षणिक तथा सहयोगात्मक उपचार मात्र गरिन्छ। अफवाह तथा सामाजिक सञ्जालका भ्रममा परी अनावश्यक आतङ्कित हुने वा गराउने काम गर्नु हुँदैन। सरकारले तोकिएको आधिकारिक निकायबाट जारी सूचनामा मात्र विश्वास गर्नुपर्छ।

रोडेन्टबाट सनें रोगहरू, स्क्रब टाइफसलगायतका रोगहरूको नियन्त्रणका लागि मुसा तथा सम्बन्धित रोगबारे थप खोज तथा अनुसन्धान आवश्यक छ। यसले

भविष्यमा हुन सक्ने महामारी तथा रोगको जोखिम व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ। व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाइ नै मुख्य बचावटका उपाय भएकाले मुसा नियन्त्रण, सरसफाइमा सतर्कता, खाद्य सुरक्षा तथा वातावरणीय सरसफाइमा ध्यान दिनुपर्छ। घर तथा वरपरको वातावरण सफा राख्ने, मुसा प्रवेश गर्ने सम्भावित स्थान बन्द गर्ने तथा मुसाको फोहोर सफा गर्दा पिपिई, मास्क तथा पञ्जा प्रयोग गर्नुपर्छ।

साबुनपानीले नियमित हात धुने, भीडभाडमा नजान्ने, शङ्कास्पद वा सम्भावित सङ्क्रमितसँग भौतिक दूरी कायम गर्ने तथा मास्क प्रयोग गर्नु आवश्यक छ। रोकथामका लागि जनस्वास्थ्यका मापदण्ड पालना, जोखिम सञ्चार तथा समुदाय सहभागितालाई बढावा दिनुपर्छ। ज्वरो, श्वासप्रश्वासमा समस्या वा अन्य असामान्य लक्षण देखिए नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्नुपर्छ।

नेपालको तयारी कस्तो छ ?

नेपालमा हालसम्म हन्टा भाइरस सङ्क्रमण पुष्टि भएको आधिकारिक तथ्याङ्क छैन। तथापि, अमेरिकाको सीडीसीको एक रिपोर्टअनुसार सन् २०१७ मा नेपाल भ्रमण गरेर फर्किएका एक स्पेनी यात्रुमा श्वासप्रश्वाससम्बन्धी समस्या देखिएपछि हन्टा भाइरस पुष्टि भएको थियो। उनले नेपालमा बस्दा लजमा मुसा प्रजातिका जनावरसँग सम्पर्क भएको बताएका थिए।

एन्डिस भाइरसबाट सङ्क्रमित मुसा नेपालमा नपाइने, हाल सङ्क्रमित रहेको जहाजका यात्रु नेपाली नभएको तथा कुनै यात्रु नेपाल नआएको जानकारी भए पनि छिमेकी राष्ट्रका नागरिक जहाजमा रहेको उल्लेख गरिएको छ। नेपालमा हालसम्म हन्टा भाइरस पुष्टि नभएकाले जोखिम कम मानिए पनि अन्तर्राष्ट्रिय उडान तथा आवागमन, कमजोर निगरानी तथा परीक्षण प्रणालीका कारण सम्भावित जोखिमलाई पूर्ण रूपमा नकार्न सकिँदैन। नेपालमा दैनिक ४-५ दर्जनभन्दा बढी मुसाको टोकाइका बिरामी अस्पताल आउने गरेका तथ्याङ्क छन्। एशियाली स्टेन विशेषगरी रसिया, जापान तथा कोरियामा देखिने गरेको छ, जहाँ नेपालीहरूको आवतजावत उल्लेख्य छ। तर आवतजावत गर्ने व्यक्तिहरूको न त पर्याप्त स्क्रिनिङ छ न त निगरानी नै।

नेपालमै हन्टा भाइरस निदान गर्न सक्ने सुविधा हालसम्म उपलब्ध छैन। परीक्षणका लागि किट नेपालमै ल्याउने वा नमुना विदेश पठाएर परीक्षण गर्ने भन्ने विषयमा समेत स्पष्ट निर्णय भइसकेको छैन। त्यसैले सरकार जोखिम नभएको भन्दै प्रचारप्रसारमा मात्र सीमित नभई परीक्षण, निगरानी, निदान, उपचार व्यवस्थापन तथा पूर्वतयारी र जनचेतनामूलक कार्यमा सक्रिय हुन आवश्यक छ। (लेखक वीर अस्पतालमा मुख तथा दन्त सर्जन प्रमुख हुनुहुन्छ)

मलमासमा जाग्ने गेरुका धामको महिमा

नीरञ्जनकुमार साह

धनुषा, ७ जेठ। मधेश प्रदेशको धार्मिक तथा सांस्कृतिक जीवनमा विशेष महत्व राख्ने गेरुका धाम अहिले फेरि श्रद्धा, भक्ति र आस्थाले भरिन थालेको छ। प्रत्येक तीन वर्षमा एकपटक पर्ने मलमास अर्थात् पुरुषोत्तम माससँगै लाग्ने एकमहिने गेरुका स्नान मेला आइतबारदेखि सुरु भएसँगै महोत्तरीको लोहारपट्टी नगरपालिका-४ स्थित खुट्टा पिपराी क्षेत्र भक्तजनको आगमनले गुञ्जायमान बनेको छ।

धनुषा र महोत्तरी जिल्लाको सीमामा अवस्थित यस ऐतिहासिक तथा धार्मिकस्थलमा बिहानैदेखि हजारौं श्रद्धालु भक्तजन पवित्र स्नान, पूजा-आराधना र दर्शनका लागि पुग्न थालेका छन्। रामायणकालीन इतिहास बोकेको मानिने गेरुका धाम मिथिला क्षेत्रको प्राचीन धार्मिक परम्परासँग गाँसिएको स्थल हो। धार्मिक ग्रन्थ तथा स्थानीय जनविश्वासअनुसार माता सीताले समेत यहाँ स्नान गर्ने गरेको उल्लेख पाइन्छ। यही कारण गेरुका नदीलाई मिथिलावासीले अत्यन्त पवित्र नदीका रूपमा मान्दै आएका छन्। विशेषगरी पुरुषोत्तम मासमा यस नदीमा स्नान गरे जानी-नजानी गरिएका पापबाट मुक्ति मिल्ने, मनोकामना पूरा हुने तथा अक्षय पुण्य प्राप्त हुने विश्वास रहिआएको छ।

मेलालेको शुभारम्भका अवसरमा आइतबार बिहान जनकपुरधामस्थित जानकी मन्दिरको अगुवाइमा भगवान् राम र माता सीताको स्वरूपलाई गेरुका नदीमा लगेर विशेष पूजा गरिएको थियो। वैदिक मन्त्र, शङ्खध्वनि र भजनकीर्तनबीच गरिएको धार्मिक अनुष्ठानले सम्पूर्ण क्षेत्र भक्तिमय बनेको थियो। श्रद्धालु भक्तजनले नदीमा स्नान गरी भगवान् पुरुषोत्तमको पूजा-आराधना गरेका थिए। स्थानीयवासी तपेश्वर यादवका अनुसार गेरुका धाममा मेला लाग्ने परम्परा सयौं वर्ष पुरानो हो। कन्तावाँ नदी र उत्तरवाहिनी नदीको संगमस्थलमा रहेको यस धाममा प्राचीनकालदेखि नै गेरुका महाकुम्भ मेला लाग्दै आएको

जनविश्वास छ। मिथिला क्षेत्रका विभिन्न धार्मिक ग्रन्थ, लोककथा र जनश्रुतिमा समेत गेरुका धामको चर्चा पाइन्छ।

मधेश प्रदेशका आठवटै जिल्लासहित छिमेकी भारतीय राज्य बिहारबाट समेत प्रत्येक दिन हजारौं भक्तजन यहाँ पुग्ने गरेका छन्। मेला अवधिभर लाखौं भक्तजनले स्नान गर्ने अनुमान गरिएको छ। विशेषगरी आइतबार र मङ्गलबारलाई शुभ दिन मानिने भएकाले ती दिन अत्यधिक भीड लाग्ने गरेको स्थानीयवासी राघनी यादवले बताउँछ। स्थानीय पिपराी निवासी ७० वर्षीय भिखारी मण्डलका अनुसार गेरुका स्नानप्रतिको जनआस्था अत्यन्त गहिरो छ। “यस स्थानको महत्व यति धेरै छ कि कुनै ठूलो प्रचार-प्रसार नगर्दासमेत लाखौं श्रद्धालु यहाँ आउने गर्छ” उहाँले भन्नुभयो, “मानिसहरू पुस्तैदेखि अनुष्ठानले सम्पूर्ण क्षेत्र भक्तिमय बनेको थियो। श्रद्धालु भक्तजनले नदीमा स्नान गरी भगवान् पुरुषोत्तमको पूजा-आराधना गरेका थिए। स्थानीयवासी तपेश्वर यादवका अनुसार गेरुका धाममा मेला लाग्ने परम्परा सयौं वर्ष पुरानो हो। कन्तावाँ नदी र उत्तरवाहिनी नदीको संगमस्थलमा रहेको यस धाममा प्राचीनकालदेखि नै गेरुका महाकुम्भ मेला लाग्दै आएको

अर्का एक वृद्धले भन्नुभयो, “सरकारले व्यवस्थित ढङ्गले प्रचार-प्रसार, संरक्षण र पूर्वाधार विकास गर्न सके गेरुका धामलाई अन्तर्राष्ट्रिय धार्मिक पर्यटकीय केन्द्रका रूपमा विकास गर्न सकिन्छ। “भारतको कुम्भमेलाजस्तै ठूलो धार्मिक गन्तव्य

बन्ने सम्भावना रहेकाले राज्यले दीर्घकालीन योजना बनाएर काम गर्नुपर्छ।” वास्तवमा गेरुका धाम धार्मिक आस्थाको केन्द्र मात्र नभई मिथिला सभ्यता र सांस्कृतिक पहिचानको जीवित प्रतीक पनि हो। मिथिलाञ्चलको सांस्कृतिक जीवन नदी, पोखरी, मठ-मन्दिर र धार्मिक मेलाले गहिरोसँग जोडिएको छ। गेरुका मेला पनि त्यही सांस्कृतिक निरन्तरताको महत्वपूर्ण हिस्सा हो। मेलाका बेला यहाँ केवल स्नान र पूजा मात्र हुँदैन, मिथिला संस्कृति, लोकपरम्परा र सामुदायिक जीवन पनि जीवन्त बन्छ। गाउँघरबाट परिवारसहित आएका श्रद्धालु नदी किनारमा भजन-कीर्तन गर्ने, साधुसन्तहरूको प्रवचन सुन्ने तथा सामूहिक पूजा गर्ने दृश्यले सम्पूर्ण क्षेत्रलाई धार्मिक उत्सवमा परिणत गरिदिन्छ।

धार्मिक मेलाले स्थानीय अर्थतन्त्रलाई समेत ठूलो टेवा पुऱ्याउने गरेको वडाध्यक्ष श्यामप्रसाद यादव बताउनुहुन्छ। मेला अवधिभर अस्थायी बजार सञ्चालन हुने, पूजासामग्री, कपडा, भाँडाकुँडा, मिठाइ तथा स्थानीय परिकारको व्यापार बढ्ने गरेको व्यापारीहरू बताउँछन्। स्थानीय होटल, यातायात व्यवसायी र साना व्यापारीलाई पनि मेलाले राम्रो आमदानी दिने गरेको छ।

महोत्तरी र धनुषा जिल्लाका ग्रामीण क्षेत्रका धेरै परिवारका लागि गेरुका मेला अतिरिक्त आमदानीको अवसरसमेत बन्ने गरेको छ। स्थानीय महिलाहरूले घरमै बनाएका सामग्री बिक्री गर्ने गरेका छन् भने युवाहरू अस्थायी व्यवसाय सञ्चालन गरेर आमदानी गर्ने गरेका छन्। यति ठूलो धार्मिक महत्व बोकेको गेरुका धाम अर्भै पनि आवश्यक पूर्वाधार विकासबाट वञ्चित रहेको स्थानीयवासीको गुनासो छ। मेलाका बेला लाखौं श्रद्धालु आउने गरे पनि व्यवस्थित सडक, पार्किङ, खानेपानी, शौचालय, विश्रामस्थल तथा स्वास्थ्य सेवा पर्याप्त छैन। श्रद्धालु भक्तजनको सुरक्षाका लागि स्थानीय प्रशासनले अस्थायी प्रहरी सहायता कक्ष, स्वास्थ्य शिविर तथा स्वयंसेवक परिचालन गरेको जनाएको छ।

लोहारपट्टी नगरपालिकाका प्रमुख शैलेन्द्रकुमार यादवका अनुसार गेरुका धामको दीर्घकालीन विकासका लागि योजना तयार पार्ने विषयमा छलफल भइरहेको छ। धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धनमार्फत मधेश प्रदेशको आर्थिक तथा सांस्कृतिक विकासमा योगदान पुऱ्याउने उद्देश्यले गेरुका क्षेत्रलाई व्यवस्थित बनाउन आवश्यक रहेको भन्नुभयो।

धार्मिक पर्यटनका दृष्टिले हेर्ने हो भने गेरुका धाम अत्यन्त

सम्भावनायुक्त क्षेत्र मानिन्छ। जनकपुरधामस्थित जानकी मन्दिर, धनुषाधाम, जलेश्वरनाथ महादेव, कङ्कालिनी मन्दिरलगायत मधेशका प्रमुख धार्मिक स्थलसँग यसलाई जोडेर धार्मिक पर्यटन परिपथ निर्माण गर्न सकिने नीति तथा योजना आयोगका पूर्व उपाध्यक्ष डा. सोहन साहको सुझाव छ।

मिथिला संस्कृतिका अध्येताहरूका अनुसार गेरुका धाम केवल धार्मिक स्थल मात्र हेर्न, मिथिलाको ऐतिहासिक स्मृति र सांस्कृतिक निरन्तरताको प्रतीक हो। यहाँ लाग्ने मेला सामूहिक आस्था, सामाजिक एकता र सांस्कृतिक पहिचानको अभिव्यक्ति पनि हो। धर्म, संस्कृति र परम्पराको समाजलाई जोड्ने काम गर्छ। गेरुका मेला पनि त्यही सामाजिक एकताको सशक्त माध्यम बनेको छ। विभिन्न जिल्ला तथा समुदायका मानिसहरू एउटैआस्था बेक्ने यहाँ भेला हुने गरेका विज्ञहरूको तर्क छ। यसले सामाजिक सद्भाव र सांस्कृतिक सहअस्तित्वलाई बलियो बनाउने काम गरेको स्थानीय बुद्धिजीवीहरू बताउँछन्।

मिथिलामा पुरुषोत्तम मासलाई विशेष धार्मिक महत्वका साथ मनाउने परम्परा छ। हिन्दू धर्मग्रन्थअनुसार अतिरिक्त महिना अर्थात् मलमासलाई भगवान् विष्णुको पुरुषोत्तम स्वरूपसँग जोडेर हेर्ने गरिन्छ। यस अवधिमा स्नान,

दान, पूजा र धार्मिक अनुष्ठान गरे विशेष पुण्य प्राप्त हुने विश्वास छ। यही कारण पुरुषोत्तम मास सुरु भएसँगै मिथिला क्षेत्रमा धार्मिक गतिविधि बढ्ने गरेका जानकार डा. भोगेन्द्र भाका भनाइ छ।

गेरुका धाममा स्नान गर्न आउने धेरै श्रद्धालु भक्तजन आफूले मनोकामना पूरा भएको अनुभव सुनाउने गर्छ। कतिपय भक्तजन हरेक पुरुषोत्तम मासमा यहाँ आउने परम्परा निभाउँदै आएका छन्। वृद्धवृद्धादेखि युवायुवती र बालबालिकासम्मको सहभागिताले मेलालाई अर्भै जीवन्त बनाएको छ। गेरुका नदीको प्राकृतिक सौन्दर्य पनि आकर्षणको केन्द्र बनेको छ। हरियाली वातावरण, नदीको शान्त बहाव र धार्मिक वातावरणले यहाँ आउनेलाई आध्यात्मिक अनुभूति दिलाउने गरेको श्रद्धालुहरूको भनाइ छ।

स्थानीयवासीहरूका अनुसार गेरुका धामको महत्व बढ्दै गए पनि यसको ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक अध्ययन भने पर्याप्त हुन सकेको छैन। प्राचीन मिथिला सभ्यतासँग यसको सम्बन्धबारे विस्तृत अनुसन्धान आवश्यक रहेको उनीहरूको भनाइ छ। विशेषज्ञहरूका अनुसार धार्मिक आस्थासँग जोडिएका यस्ता स्थलको संरक्षण केवल धार्मिक दृष्टिले मात्र होइन, सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षणका हिसाबले पनि महत्वपूर्ण हुन्छ। उचित संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न सके गेरुका धाम मधेश प्रदेशकै पहिचानका रूपमा स्थापित हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ।

आधुनिकता र प्रविधिको विस्तारसँगै मानिसको जीवनशैली परिवर्तन हुँदै गए पनि परम्परागत धार्मिक विश्वास र सांस्कृतिक सम्बन्ध भने अर्भै मजबुत रहेको यहाँको दृश्यले देखाउँछ। एक महिनासम्म सञ्चालन हुने गेरुका स्नान मेलाको धार्मिक वातावरणलाई मात्र हेर्न, सम्पूर्ण क्षेत्रको सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिलाई पनि चलायमान बनाउने अपेक्षा गरिएको छ। धार्मिक आस्था, मिथिला सभ्यता, सांस्कृतिक विरासत र जनविश्वासको अनुपम संगमका रूपमा रहेको गेरुका धाम अहिले फेरि लाखौं श्रद्धालु भक्तजनको केन्द्र बनेको छ।

जब फेवातालमा डुङ्गा पल्टियो...

राम थापा र ऋषिराम बराल

गण्डकी, ७ जेठ। मदिरामा लडिएका युवाहरू होहल्ला गर्दै डुङ्गामा सवार थिए। यतिकैमा विपरीत दिशाबाट बत्तिदै आएको मोटरबोट डुङ्गालाई टक्कर दिँदै अगाडि बढ्यो। डुङ्गामा सवार युवाहरू फेवातालमा डुबे। कोही पौडेर बच्ने प्रयास गर्दै थिए। कोही ‘बचाउ, बचाउ...’ भन्दै चिन्चाइरहेका देखिन्थे। डुङ्गा पल्टेको खबर पाउँनासाथ सुरक्षाकर्मीको उद्धार टेली मोटरबोटबाट घटनास्थलमा आइपुग्यो। सुरक्षाकर्मीला यात्रुको तत्काल उद्धार गरे। प्राथमिक उपचारपछि थप स्वास्थ्य जाँचका लागि ताल यात्रुलाई अस्पताल पुऱ्याइयो।

दुर्घटनामा परी तालमा हराइरहेका एक जनालाई गोताखोर टेलीले उद्धार गर्‍यो। ज्यानको पर्वाह नगरी तालमा हेलिएका उद्धार टेलीले यात्रुको जीवन बचाएका थिए। यो काल्पनिक घटना-दृश्य पोखराको फेवातालको हो। जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीले आज बसुन्धरा उद्यान नजिक फेवाताल किनारमा जलउत्पन्न विपद् घटनाको उद्धारसम्बन्धी संयुक्त अभ्यास गरेको हो।

नेपाली सेनाको कृष्णदल गण, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्की र सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं २४ गणसँगको सहकार्यमा नमुना उद्धार अभ्यास गरिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी रूद्रदेवी शर्माले जानकारी दिनुभयो। विपद् प्रतिकार्य नमुना

अभ्यासअन्तर्गत जलउत्पन्न विपद्सम्बन्धी उद्धार अभ्यास गरिएको उहाँको भनाइ छ। तीनवटै सुरक्षा निकायका विपद् व्यवस्थापन समूहअन्तर्गत रहेका गोताखोर, रोप उद्धारकर्तालगायत सुरक्षाकर्मीको उक्त अभ्यासमा सहभागिता थियो।

सुरक्षाकर्मीलाई विपद्जन्य उद्धार कार्यमा दक्ष र सीपयुक्त बनाउन नमुना अभ्यास आयोजना गरिएको हो। नमुना अभ्यासले विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा जनस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि हुने विश्वास लिइएको कास्कीका सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी चित्राण्डत बरालले बताउनुभयो। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले समुदायस्तरमा विभिन्न तालिम तथा सचेतनाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै

आएको छ। विपद्जन्य घटनाबाट हुने क्षति न्यूनीकरणमा नमुना अभ्यासले मद्दत पुऱ्याउने जनाइएको छ। नमुना उद्धार अभ्यासले विपद्को समयमा हुने संवेदनशीलताको विश्लेषण गरी सुरक्षामा खटिने टेलीलाई विपद् उद्धारमा लाग्न सहजीकरण हुने गरेको छ।

उद्धार अभ्यासको अवलोकनपछि गण्डकी प्रदेशका मुख्यमन्त्री सुरेन्द्रराज पाण्डेले मनसुनको पूर्वसन्ध्यामा विपद्सम्बन्धी सम्भावित घटनाको उद्धार तथा कृत्रिम अभ्यासमार्फत आमनागरिकमा सचेतना अभिवृद्धि हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो। “गण्डकी प्रदेश प्राकृतिक रूपमा जति सुन्दर छ त्यति संवेदनशील

छ। विविध भूगोल, नदी, तालतलैया तथा कमजोर भौगर्भिक संरचनाका कारण मनसुन सुरु भएसँगै बाढीपहिरो, डुबान, हावाहुरीलगायत विपद्का जोखिम हरेक वर्ष बढ्दो छ”, उहाँले भन्नुभयो, “सम्भावित जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न पूर्वतयारी, पूर्वसूचना प्रणाली, उद्धार क्षमता अभिवृद्धि र समुदायस्तरको सचेतना आजको आवश्यकता हो।”

हावाहुरी, आकस्मिक वर्षा तथा मौसम प्रतिकूल हुँदा ताल क्षेत्रमा हुने दुर्घटनाले जनधनको क्षति हुने गरेको मुख्यमन्त्री पाण्डेले बताउनुभयो। विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन पूर्वतयारी सबैभन्दा महत्वपूर्ण र उत्कृष्ट विकल्पका रूपमा रहेको उहाँको भनाइ छ। “बाढीपहिरो, डुबान, आगलागी तथा

ताल क्षेत्रमा हुने दुर्घटनाको जोखिम भएका स्थानमा समुदायस्तरमा नियमित सचेतना, तालिम र अभ्यास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक छ”, मुख्यमन्त्री पाण्डेले भन्नुभयो।

प्रदेश सरकारको सहयोगमा फेवाताल र बेगनास तालमा (उद्धार)वाच टावर निर्माण गरिएको छ। सुरक्षा निकायमार्फत सञ्चालन हुने उद्धार डुङ्गा (बोट) हरू पनि हस्तान्तरण गरिएको छ। गण्डकी प्रदेश सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको समन्वय र सहकार्यमा प्रत्येक वर्ष विपद् पूर्वतयारी तथा

—बाँकी अन्तिम पेजमा

मधेस प्रदेशमा मन्त्रिपरिषद् पुनर्गठन

जनकपुर, ७ जेठ। मधेस प्रदेशका मुख्यमन्त्री कृष्णप्रसाद यादवको सिफारिसमा मन्त्रिपरिषद्को पुनर्गठन भएको छ। मधेस प्रदेशका प्रदेश प्रमुखको कार्यालयका प्रवक्ता संजीवकुमार दुबेद्वारा बिहीबार जारी विज्ञप्तिमा मधेस प्रदेशका प्रदेश प्रमुख सुरेन्द्रलाभ कर्णले मुख्यमन्त्री कृष्णप्रसाद यादवको सिफारिसमा नेपालको संविधानको धारा १६८ को उपधारा (९) बमोजिम मिति २०८३/०२/०७ गते देहायअनुसारको कार्यविभाजनसहित मन्त्रिपरिषद्को

पुनर्गठन गर्नुभएको व्यहोरा उल्लेख छ। विज्ञप्तिमा कृष्णप्रसाद यादवलाई मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय, श्रम तथा यातायात मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, खेलकुद तथा समाज कल्याण मन्त्रालय, जङ्गीलाल राय स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, जवाहरलाल कुशवाहा ऊर्जा, सिँचाई तथा खानेपानी मन्त्रालय, कनिश पटेल उद्योग,

वाणिज्य तथा पर्यटन मन्त्रालय, शङ्करप्रसाद चौधरी वन तथा वातावरण मन्त्रालय, श्यामप्रसाद पटेल भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, फकिरा महतो गृह, सञ्चार तथा कानून मन्त्रालय, महम्मद समिर बिनाविभागीय मन्त्रालयको जिम्मा तोकिएको उल्लेख छ। साथै, प्रदेश प्रमुखको कार्यालयमा आयोजित समारोहमा प्रदेश प्रमुखसमक्ष नवनियुक्त मन्त्रीहरूले पद तथा गोपनीयताको शपथ लिनुभएको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ।

लोकतन्त्रको संरक्षणमा सञ्चारकर्मी चनाखो हुनुपर्छ : अध्यक्ष शर्मा

मोरङ, ७ जेठ। नेपाल पत्रकार महासङ्घकी केन्द्रीय अध्यक्ष निर्मला शर्माले लोकतन्त्रको संरक्षणमा सञ्चारकर्मीहरू चनाखो हुनुपर्ने बताउनुभएको छ। नेपाल पत्रकार महासङ्घ मोरङको वार्षिक साधारणसभाको सभाको विहीबार विराटनगरमा उद्घाटन गर्दै अध्यक्ष शर्माले लोकतन्त्र, प्रेस स्वतन्त्रताको संरक्षण तथा सवर्द्धनमा सरकार र सम्बन्धित निकायहरूले थप जिम्मेवारीपूर्वक काम गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो। उहाँले पत्रकारिता पेसालाई थप

सम्मानजनक र दिगो बनाउन सबै सरोकारवाला मिलेर काम गर्नुपर्ने बताउनुभयो। उहाँले निजी क्षेत्रका पत्रपत्रिकाहरूलाई विज्ञापन वितरणमा हुने भेदभाव अन्त्य गरी समान पहुँचको सुनिश्चित गर्न सरकार समक्ष माग राख्नुभयो। अध्यक्ष शर्माले पत्रकारको आन्दोलन आगामी दिनमा थप सशक्त रूपमा अगाडि बढाउने जानकारी दिनुभयो। विराटनगर महानगरपालिकाका प्रमुख नागेश कोइरालाले सञ्चार क्षेत्र बलियो भएमा मात्र मुलुकमा भ्रष्टाचार अन्त्य

भइ सुशासन कायम हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो। मोरङका प्रमुख जिल्ला अधिकारी युवराज कट्टेलले नागरिक समस्या समाधानमा कलम चलाउन सञ्चारकर्मीहरूसँग आग्रह गर्नुभयो। पत्रकार महासङ्घका मोरङ अध्यक्ष सुशीला पाठक, महासङ्घ कोशीका उपाध्यक्ष कुमोद अधिकारी लगायतले आफ्ना धारणा राखेका थिए। साधारणसभामा संस्थाको वार्षिक कार्यक्रम, आर्थिक विवरण तथा आगामी दिनको कार्ययोजनामाथि छलफल गरिएको थियो।

कर प्रशासन पुनःसंरचना र भ्याट प्रणाली सुधार गर्न अर्थविद्को सुझाव

काठमाडौं, ७ जेठ। प्रतिनिधिसभाअन्तर्गत अर्थ समितिको बैठकमा अर्थविद्हरूले कर प्रशासनको पुनःसंरचना, सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन सुधार तथा मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट) प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्नेमा जोड दिएका छन्। बैठकमा बोल्दै अर्थविद् डा डिल्लीराज खनालले आर्थिक नीति र बजेटबीच स्पष्ट सम्बन्ध हुनुपर्ने बताउँदै आर्थिक पुनःसंरचनालाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने धारणा व्यक्त गर्नुभयो। उहाँले विगतदेखि उठाइँदै आएका नीति सुधारका विषयहरूलाई बजेटका सिद्धान्त र प्राथमिकतासँग जोडेर लैजान आवश्यक रहेको उल्लेख गर्नुभयो।

दीर्घकालीन पुनःसंरचनाको रणनीति तयार गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो। अर्का विज्ञ दीर्घराज मैनालीले कर प्रशासनको विद्यमान संरचनामा व्यापक सुधार आवश्यक रहेको बताउनुभयो। उहाँले विगत लामो समयदेखि कर प्रशासन प्रणालीमा संरचनागत समस्या रहेको उल्लेख गर्दै त्यसलाई व्यावसायिक र प्रभावकारी बनाउन पुनःगठन गर्नुपर्ने सुझाव दिनुभयो।

मैनालीले कर प्रशासन सञ्चालन गर्ने निकायलाई थप व्यावसायिक बनाउने उद्देश्यले संस्थागत पुनःसंरचना आवश्यक रहेको उल्लेख गर्नुभयो। उहाँले हाल केही सुधारका प्रयास भए पनि त्यसले अपेक्षित परिणाम दिन लामो समय लाग्ने भएकाले व्यापक संरचनागत सुधार आवश्यक रहेको धारणा राख्नुभयो। अर्थविद् डा रूपक खड्काले मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट) को प्रभावकारिता यसको

संरचना र कार्यान्वयनमा निर्भर रहने बताउनुभयो। उहाँले भ्याट प्रणालीलाई सकेसम्म व्यापक आधारमा एउटै दरमा लागू गर्दा अर्थतन्त्रका लागि बढी लाभदायक हुने सुझाव दिनुभयो।

उहाँले न्यूजिल्याण्डको जिएसटी प्रणालीलाई उदाहरणका रूपमा प्रस्तुत गर्दै सीमित छुटसहित व्यापक कर दायरा भएको प्रणाली प्रभावकारी मानिएको उल्लेख गर्नुभयो। खड्काले नेपालमा सुरुआती चरणमा सीमित छुटको अवधारणा भए पनि पछिल्ला वर्षहरूमा छुटको दायरा अत्यधिक बढेको बताउनुभयो। उहाँले बहु दरभन्दा एकल दर प्रणाली सरल, पारदर्शी र प्रशासनिक रूपमा बढी प्रभावकारी हुने तर्क गर्नुभयो। बैठकमा विज्ञहरूले सार्वजनिक वित्त नीति, कर प्रशासन तथा राजस्व प्रणालीलाई दीर्घकालीन रूपमा सुधार गर्दै आर्थिक व्यवस्थापनलाई थप सुदृढ बनाउनुपर्ने सुझाव दिएका थिए।

चारआली सर्पदंश उपचार केन्द्रमा उपचार गर्ने बढ्दै

भापा, ७ जेठ। भापाको चारआली सर्पदंश उपचार केन्द्र विषालु सर्पको डसाइबाट पीडित नागरिकको भरपर्दो उपचार केन्द्र बन्दै गएको छ। गर्मीयामसँगै पूर्वी नेपालका तराई तथा पहाडी क्षेत्रमा सर्पदंशका घटनामा उल्लेख्य वृद्धि हुने गरेका छन्। यहाँ गोमन, करेत, भाइपर र गुबै जस्ता यस क्षेत्रमा बसेरि सयौं नागरिक बिरामी हुने गरेका छन्। नेपाली सेनाको प्राविधिक सहयोग र स्थानीय समुदायको व्यवस्थापनमा सञ्चालित उक्त केन्द्र पीडितका लागि भरोसा बन्न थालेको हो। विसं २०६१ मा स्थापना भएको यस केन्द्रबाट हालसम्ममा २१ हजार ७८६ जनाले उपचार सेवा लिइसकेका छन्।

केन्द्र सञ्चालक समितिका अध्यक्ष दुर्गा भट्टराईका अनुसार पछिल्लो चार वर्षमा नेपाली सेनाको अरिदमन गणस्थित यस केन्द्रमा तीन हजार ८०० जनाले उपचार गराएका छन्। गत वैशाखमा मात्रै यहाँ सर्पले डसेका ४७ जना बिरामीको उपचार गरिएको छ। २१ शय्या क्षमताको यस केन्द्रमा चार जना प्राविधिक

कार्यरत छन्। यहाँ उपचार गराइरहेका बिरामीलाई थप जटिलता आएमा भद्रपुरस्थित प्रादेशिक अस्पतालले आवश्यकताअनुसार निःशुल्क सघन उपचार कक्ष (आईसियू) सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ। केही वर्षयता तराईमा मात्र नभई इलाम, पाँचथरलगायत पहाडी जिल्लामा समेत सर्पदंशका घटना बढ्दै गएका छन्। नेपालमा पाइने ८९ प्रजातिका सर्पमध्ये १७ प्रजाति विषालु छन्, जसमा सबैभन्दा बढी विषालु गोमनका तीन प्रजाति पर्दछन्। पहिले तराईमा मात्रै सीमित गोमन सर्प अचेल पहाडी भूभागमा समेत देखिन थालेको छ। खानेपानीको पाइप, काठ तथा अन्य सामग्रीमा बेरिएर बसेका तराईका सर्पहरू मालवाहक ट्रक तथा अन्य सवारीसाधनमाफत पहाड पुग्ने गरेको केन्द्रका अध्यक्ष भट्टराईले बताउनुभयो। पहाडी क्षेत्रमा भने विशेष गरी 'गुबै' नामक सर्पको बिगबिगी छ।

उहाँका अनुसार गोमनले डस्दा मानव शरीरमा २०० मिलिग्रामसम्म विष फैलाउन सक्ने क्षमता हुन्छ। करेतले १२ मिलिग्रामसम्म विष

फाल्न सक्छ। गोमन वा करेतको १२ मिलिग्राम विष मात्रै शरीरमा प्रवेश गरे पनि मानिस बेहोस हुने हुन्छ। गुबै र हरेउले १५० मिलिग्रामसम्म विष फाल्न सक्छन्। तराईमा गोमन, करेत र भाइपरको टोकाइ ज्यानमारा हुने गर्दछ भने पहाडको गुबैले मानिसलाई गम्भीर बिरामी तुल्याउँछ। प्राविधिकहरूका अनुसार गोमन र करेत जस्ता विषालु सर्प घर वरपरको घाँस, पतकर, दुलो, ओछ्यान, बाकस र भोलाहरूमा लुकेर बस्ने गर्छन्। असावधानीवश छुँदा वा टेक्दा सर्पले डस्ने गरेका छन्।

यस्तै, पहाडमा पाइने गुबै सर्प भने घाँसमा बेरिएर बस्ने भएकाले घाँस दाउरा गर्न जाने स्थानीय बढी निशानामा पर्ने गरेका छन्। अध्यक्ष भट्टराईले सर्पले डसेका बिरामीलाई धामीभाँत्री वा फाँटको भ्रममा पारेर समय बर्बाद नगर्न आग्रह गर्नुभएको छ। सर्पदंश भएका व्यक्तिलाई जतिसक्दा चाँडो चारआली सर्पदंश उपचार केन्द्र वा नजिकैको अस्पताल पुर्याउन सके अकाल मृत्युबाट जोगाउन सकिने उहाँको भनाइ छ।

कोशी प्रदेश लोकसेवा आयोगमा दुई नयाँ सदस्य नियुक्त

मोरङ, ७ जेठ। कोशी प्रदेशका प्रदेश प्रमुख परशुराम खापुङले प्रदेश लोकसेवा आयोगमा दुई सदस्यलाई आज नियुक्त गर्नुभएको छ। प्रदेश प्रमुख खापुङले प्रदेशका मुख्यमन्त्री हिक्मतकुमार कार्कीको संयोजकत्वमा गठित समितिद्वारा सिफारिस एवं प्रदेश लोकसेवा ऐन, २०७६ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश लोकसेवा आयोगको सदस्यमा

पदमा विराटनगर-३, मोरङकी रूपा थापा ओम्हा र उर्लाबारी-५, मोरङका भीमबहादुर सुब्बा (फुदोड) लाई नियुक्त गर्नुभएको हो।

त्यसैगरी आयोगका अध्यक्ष महेन्द्रप्रसाद गुरागाँले प्रदेश प्रमुखको कार्यालय विराटनगरमा नवनियुक्त सदस्यलाई आजै प्रदेश लोकसेवा आयोग ऐन, २०७६ को दफा ३ को उपदफा (८) बमोजिम

सदस्य पदमा पद तथा गोपनीयताको शपथ गराउनु भएको छ। शपथ ग्रहण समारोहमा प्रदेश प्रमुख खापुङ, मुख्यमन्त्री कार्की, प्रदेशसभाका सभामुख अम्बरबहादुर विष्ट, उपसभामुख सिर्जना दनुवार, प्रदेशका विभिन्न मन्त्रालयका मन्त्रीहरू, प्रदेशसभाका सदस्यहरू, प्रदेशका विभिन्न मन्त्रालयका कर्मचारीहरूका उपस्थिति रहेको थियो।

जनता मावि ...

उहाँले नगरभित्रको शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि नगरपालिका निरन्तर सक्रिय रहेको बताउँदै विद्यालयमा पुस्तकालय र विज्ञान प्रयोगशालाका लागि थप सहयोग आवश्यक रहेको धारणा राख्नुभयो।

विद्यालय सञ्चालक समितिका अध्यक्ष एवं सुरुङ्गा नगरपालिका-१ का वडाध्यक्ष छत्रबहादुर राउतले सबै पक्षको सकारात्मक सहकार्य, समन्वय र सक्रियताका कारण विद्यालय भवन निर्माण सम्भव भएको बताउनुभयो। उहाँले भवन निर्माण निर्धारित समयभन्दा छ महिना अगावै सम्पन्न भएको जानकारी दिनुभयो। विद्यालयका प्रधानाध्यापक दिनेशकुमार यादवका अनुसार हाल विद्यालयमा १२ कक्षासम्म हाल ६२७ जना विद्यार्थी अध्ययनरत छन्। उहाँले यस वर्षको एसईई परीक्षामा

विद्यालयले सुरुङ्गा नगरभित्रका सामुदायिक विद्यालयमध्ये उत्कृष्ट नतिजा हासिल गरेको जानकारी दिनुभयो।

यस विद्यालयमा सप्तरी, सिरहा र उदयपुर गरी तीनवटै जिल्लाका ग्रामीण क्षेत्रका विद्यार्थी अध्ययनका लागि आउने गरेका छन्। नयाँ र सुरक्षित भवन निर्माणसँगै विद्यार्थीहरूका लागि अभि व्यबस्थित र गुणस्तरीय शैक्षिक वातावरण तयार हुने विश्वास गरिएको छ। सोही विद्यालयको परिसरमा विद्यालयकै जग्गामा विगत एक दशकदेखि शिशुवारी क्याम्पससमेत सञ्चालनमा रहेको छ। ग्रामीण भेगका विपन्न तथा जेहेन्दार विद्यार्थी, खासगरी छेरी-बुहारीहरूका लागि यो क्याम्पस उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने भरपर्दो गन्तव्य बन्दै आएको क्याम्पस प्रमुख कृष्णप्रसाद तिम्सिनाले बताउनुभयो।

जब फेवातालमा...

कृत्रिम अभ्यास कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ।

उद्धार सामग्री खरिद तथा व्यवस्थापन, राहत वितरण, गोताखोर तालिम, कम्युनिटी सर्च एण्ड रेस्क्यू तालिम, विपद् व्यवस्थापन सिमुलेशन अभ्यासलगायत कार्यक्रम नियमित रूपमा सञ्चालन भइरहेका छन्। प्रदेश विपद् कार्यकारी समितिको निर्णयअनुसार प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषमाफत जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई रकम उपलब्ध गराउने कार्य भइरहेको छ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमाफत तत्काल राहत तथा उद्धार कार्य प्रभावकारी बनाउन ११ वटै जिल्लाको विपद् व्यवस्थापन कोषमा रु १०/१० लाख तथा प्रदेशस्तरमा रु १० करोड नघट्ने गरी विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन गरिएको छ।

एक छिनको गल्ती ठूलो क्षति, किन ल्याउने यस्तो विपति ?

सजग बनौं, होसियार रहौं, आगलागीबाट धनजन जोगाऔं।

आमसंचार प्राधिकरण
मधेश प्रदेश, जनकपुरधाम

